

SITNA KRZNATA DIVLJAČ

Puh (lat. Glis glis L.)

Razred: Sisavci (Mammalia L.),
red: Glodavci (Rodentia)
porodica: Puhovi (Myoxidae)

Nalik na vjeverice, no građom bliži miševima. Ima kratke noge razvijene za penjanje i dug, dlakav rep. U svakoj čeljusti ima po dva oštra, duga sjekutića. Živi po šumama i vrtovima Europe. Proždrjljivi su, a hrane se plodovima, kukcima, pticama i jajima. Jedu uspravljeni, a hranu ustima prinose prednjim nogama. U umjerenom pojasu provedu zimu u dubokom i dugom zimskom snu. Većinom žive samotno. Dugačak i do 30 cm, pokriven je mekim gustim krznom, odozgo sivkaste, odozdo bjelkaste boje. Meso puha slovi kao prava delicija pa stoga nije čudno što je tradicija lova na puhove iznimno stara i potječe još od vremena Rimskog Carstva. Živi u bjelogoričnim šumama, parkovima, voćnjacima, aktivan od početka sumraka i noću. Gnijezdo radi od korijenja i mahovine u dupljama, pukotinama stijena, kućicama za ptice, dobro skače i penje se. Zimski san spava oko 7 mjeseci. Živi u zadrugama.

Prehranjuje se voćem (šljive, breskve...), bobicama, košticama, sjemenkama, kukcima, puževima, manjim sisavcima, mladim pticama i jajima, lišćem (lijeska).

Pari se u srpnju, mlade nosi 30-32 dana, koti od kolovoza do rujna 1 put po 3-4 (1-7) mladih (slijepi 21-22 dana, sišu 28 dana, samostalni nakon 60 dana, spolno zreli nakon 12 mjeseci).

Kuna bjelica (lat. Martes foina)

Razred: Sisavci (Mammalia)
Red: Mesožderi (Carnivora)
Porodica: Kune (Mustelidae)

Kuna bjelica je zvijer iz porodice kuna (Mustelidae). Živi skoro u svim zemljama u kojima i kuna zlatica. Nešto je manja od zlatice, noge su joj razmjerno kraće i niže. Dlaka krzna je kraća i nešto svjetlije boje, a mrlja na prsima je bijele boje, odatle joj potječe ime. Podgrlac je uvijek manji nego kod zlatice. Tabani i jagodice prstiju su goli vrlo često, u nekim zemljama i redovito, nastani se u blizini ljudskih naselja, koja zlatica uvijek izbjegava. Voli osamljene gospodarske zgrade, hrpe granja i kamenja i slično. Penje se po drveću, ali ni izdaleka tako vješto kao zlatica. Po običajima i načinu života u mnogome je slična zlatici. Jednako je okretna, srčana, krvoločna, vješto se penje i skače, dobro pliva i uspješno se provlači kroz najuže pukotine. Hrani se istim životinjama kao i zlatica, no pošto se mnogo zadržava u blizini ljudskih naselja, češće dođe u prigodu klati domaću živad. Čini iste štete, ali i iste koristi kao i zlatica. Bjelica se pari u srpnju i kolovozu, ima jedno leglo godišnje. Mlade nalazimo od travnja do svibnja. Ženka nosi 247-280 dana, jer je i kod bjelice razvijena embriotenija. Koti 3-5, iznimno 7 mladih. Ženka ima 4 sise. Mladi ostaju 34-38 dana slijepi, sišu 6-8 tjedana. Spolno dozore u dobi između 15-39 mjeseci. Životni vijek bjelice traje 10-12 godina.

Kuna zlatica (lat. *Martes martes*)

Razred: Sisavci (Mammalia L.),
red: Zvijeri (Carnivora),
porodica: Kune (Mustelidae)

Kuna zlatica rasprostranjena je po svim šumovitim predjelima sjeverne polovice Staroga Svijeta. U Europi je stalni stanovnik Skandinavije, Rusije, Engleske, Njemačke,

Francuske, Mađarske, Italije, cijelog Balkana, Bugarske, Rumunjske i Poljske. U duljinu naraste 50-55 cm, rep je oko 35 cm dug, vagnuti može 1,5-1,8 kg. Po gornjem dijelu tijela dlaka krzna joj je tamno smeđe boje, na njuški svijetlo smeđa, sa strana i po trbuhu žućkasta, na nogama crno-smeđa. Na donjoj strani vrata nalazi se pjega obrasla dlakom zlatno-žute boje, po kojoj je zlatica i dobila ime.

Neki puta pruža se taj žuti dio između prednjih nogu, rjeđe i dalje do zadnjih nogu. Na gornjoj usni poredane su čekinje »brkovi« u po četiri reda, osim njih nalazi se po nekoliko čekinja iznad očiju, ispod brade i po grlu. Te čekinje služe za opip. Zimska dlaka je u pravilu tamnija. Tabani i jagodice prstiju su obrasli dlakom. Zlatica se zadržava u šumama listača i četinjača; prava je životinja krošanja drveća i penje se po njima vrlo vješto. Stanuje u dupljama šupljih stabala, u napuštenim gnijezdima vjeverica, ptica grabljivica, rjeđe se nastani u pukotinama špilja ili u podzemnim rupama.

Preko dana u pravilu miruje, pred večer izlazi u lov i lovi tijekom cijele noći. Plijen su joj sve životinje koje može savladati, od nekog laneta i zeca sve do miša, od tetrijeba gluhana do sitne pjevice. U stanju je zaklati i odraslu, od zime oslabljenu srnu. Glavni dio plijena sačinjavaju sitni sisavci, pogotovo glodavci koji žive na stablima, vjeverice i puhovi. Pljačka gnijezda ptica, voli med i slatke plodove (trešanja, šljiva, malina i šumskoga drveća). Jedna je od rijetkih životinja koje love zbog čiste zabave. Pari se jedan puta godišnje, od VI-VIII mjeseca, no može se znakove parenja primijetiti i u I-II mjesecu. Ta pojava je u vezi s postojanjem embriotenije kod zlatice. Ženka nosi oko 260-305 dana. Mlade nalazimo od III-IV mjeseca, u jednom leglu 3-5 mladunaca (neki puta i po 7), ženka ima 4 sise. Mladi ostaju slijepi 34-38 dana, sišu 7-8 tjedana. Spolno dozore u dobi između 15-39 mjeseci. Životni vijek kune zlatice iznosi 10-12 godina. Krzno joj je prvorazredne kakvoće, u planini ostaje dlaka čvrsta sve do u drugu polovicu mjeseca travnja.

Zec europski (lat. *Lepus europeus*, Pall.)

Razred: Sisavci (Mammalia L.),
Red: Glodari/Dvojezupci (Lagomorpha),
Porodica: Zečevi (Leporidae)

Zec nastanjuje sva naša lovišta od nizina do planina i od Mediterana do sjevernih krajeva naše zemlje. Izrazito je stepska životinja, najbolje mu odgovara suho, toplo i propusno tlo te suha klima. Nastanjuje otvorena polja i planine s prikladno razmještenim šumarcima i grmovima sve .

Osobine

Duljina tijela iznosi 65cm, visina 25cm, a rep je dug oko 8cm. Dlaka je gusta, vunasta, po leđima je sivkasto hrđasta, a po trbuhu bijela. Među spolovima nema razlike po vanjskom izgledu. Težina zeca iznosi prosječno 3-4 kg. Uši su dulje od dužine glave, a stražnje noge su duže od prednjih. Vrh ušiju i gornji dio repa su crni. Šape su posve obrasle dlakom. Mužjaka od ženke možemo prepoznati kad ih imamo u rukama po građi spolnih organa.

Razmnožavanje

Zečevi se pare skoro cijele godine, glavna sezona je od siječnja do rujna, a vrijeme parenja jako ovisi o klimatskim prilikama. Zečica se pari u prosjeku od dva do tri puta godišnje i okoti 2-3 zečića po okotu. Nosi 42 dana, a ponovno može biti oplodena par dana prije nego što se okoti, ta se pojava naziva superfetacija. (superfetacija (lat.), oplodnja novih jajašaca iz različitih ovarijskih ciklusa dok se u maternici već nalazi formirani fetus. Do s. može doći u glodavaca, konja ili ovaca, u čovjeka rijetko.). Zečići dolaze na svijet popuno prekriveni dlakom i otvorenih očiju, ukoliko ih ima više (4-5) majka ih razmjesti odvojeno jedno od drugog radi zaštite od predatora.

Stanište i ishrana

Zec je pretežito životinja sumraka, aktivnosti počinje u večernjem sumraku, traju preko noći a prestaju osvjetom dana. Spava u logi. Zec je izraziti biljožder, ljeti jede razne trave, djetelinu, kupus, repu, mlado zeleno žito, itd., dok zimi jede kupinu i drugo bilje koje ostaje preko zime, glođe i koru drveća i voćaka. Pojede dnevno oko 1kg hrane.

Divlja mačka (lat. *Felis silvestris*, L.)

Razred: Sisavci (Mammalia L.),
Red: Zvijeri (Carnivora L.),
Porodica: Mačke (Felidae)

Mačke su snažne i veoma spretne životinje. Imaju odlično razvijen sluh, vid i opip a slabije njuh. Za ovu porodicu su karakteristične kandže na prstima koje odlično koriste pri hvatanju plijena i kretanju. Hodaju oprezno i gotovo nečujno a skaču u dužinu i do 15 puta od dužine svog tijela. Isključivi su mesožderi. Mačke su noćne životinje.

Tijelo divlje mačke je dugo do 90 cm, rep do 45 cm, a visinu dostižu do 45 cm. Može dostići težinu i do 10 kg. Dlaka im je gusta, sive boje sa karakterističnim crnim poprečnim prugama i uzdužnom tamnom prugom po leđima. Rep je valjkasto odlakan, s 8 crnih prstenova i crnim završetkom. Hrani se mesom manjih životinja i ptica, te jajima. Živi u dupljama drveća.

Mačke se pare tijekom siječnja i veljače, a ženka nakon 9 tjedana donosi na svijet 2-4 slijepih mladunaca. Nakon mjesec dana mladi počinju jesti meso koje im donosi majka. Osamostaljuju se s 4-5 mjeseci a spolno sazrijevaju s 9 mjeseci.

Od pitomih mačaka je razlikujemo uvijek po crnim usnicama i tabanima i vrlo dlakavom unutrašnjosti ušiju.

Jazavac (lat. Meles meles)

Razred: Sisavci (Mammalia L.),
Red: Zvijeri (Carnivora L.),
Porodica: Kune (Mustelidae)

Jazavci (melinae) skupno je ime pripadnika triju rodova koje pripadaju porodici Mustelidae: istoj porodici sisavaca u koju ubrajamo tvorove, lasice, vidre i nekoliko ostalih vrsta zvijeri. Postoji osam vrsta jazavaca, smještenih u tri potporodice: Melinae (jazavci Europe i Azije), Mellivorinae (medojedni jazavac) i Taxideinae (američki jazavac). Azijski smrdljivi jazavci iz roda Mydaus bili su svrstavani u rod Melinae, no nedavna istraživanja ukazuju kako se zapravo radi o rođacima tvorova (porodica Mephitidae) starog svijeta.

Tipični jazavci (vrste Meles, Arctonyx, Taxidea i Mellivora) kratkih su udova i zdepaste građe. Donja čeljust povezana je s gornjom putem transverzalnog kondilarnog nastavka čvrsto vezanog u dugu šupljinu lubanje, pa je dislokacija čeljusti nemoguća. Ovo svojstvo omogućuje jazavcu održavanje snažnog ugriza bez popuštanja, no smanjuje pokretljivost čeljusti.

Prehrana

Iako svrstan u red zvijeri, euroazijski je jazavac svejed i kukcojed, te se prvenstveno hrani gujavicama, no pojest će kukce, malene sisavce, gmazove, vodozemce, jaja, mlade ptice, korijenje, lješnjake, voće i ostale jestive biljke, ovisno o godišnjem dobu. Također raskopavaju gnijezda osa i bumbara kako bi se prehranili ličinkama. Euroazijski jazavci daju prednost pašnjacima i šumama koji imaju velik broj izloženih gujavica te izbjegavaju glinena tla, koja je teško raskopati čak i s njihovim snažnim kandžama. U urbanim područjima, neki će jazavci hranu potražiti u kantama za smeće ili vrtovima.

Ponašanje

Euroazijski su jazavci noćne životinje i tijekom dana obitavaju u svojim jazbinama ili umreženim tunelima iskopanim u dobro dreniranom tlu (ili ponekad ispod kuća ili

cesta). Jazbine pružaju sklonište od vremena i grabežljivaca, uključujući ljude i pse. Teritorijalne su životinje, no ponekad ih se može pronaći u malenim grupama koje nazivamo klanovima. Veličina grupe varira između dvije do dvanaest jedinki. Svaki klan ima dominantnog mužjaka i ženku koji su često (no ne i uvijek) jedini članovi klana koji se razmnožavaju.

Razmnožavanje

Ženke jazavaca mogu pokazati zakašnjesu implantaciju: nakon parenja u bilo koje doba godine, zadržavaju oplodena jajašca u zaustavljenom razvoju do prikladnog vremena, u kojem se jajašca implantiraju i počinju se razvijati. Gestacija u jazavaca traje između 7 – 8 tjedana te ženka na svijet donosi 1 – 5 mladunaca.

Euroazijski jazavci žive do 15 godina u divljini i 19 godina u zatočeništvu. Ako prežive prvu godinu života, najčešći uzrok njihove smrti jest promet.

Jazavci su skloni infestaciji *Baylisascaris* parazitima. Mogu biti prenositelji bjesnoće i vjeruje se kako su prijenosnici goveđe tuberkuloze.

Lisica (lat. *Vulpes vulpes*)

Razred: Sisavci (Mammalia L.),
Red: Zvijeri (Carnivora L.),
Porodica: Psi (Canidae)

Crvena lisica je u srednjoj Europi jedini predstavnik ove grupe životinja i stoga najčešće poznata samo kao "lisica". Ona je u Europi najrašireniji divlji predstavnik porodice pasa.

Tijelo lisice je dugo oko 75 cm, a na to dolazi još rep dug oko 40 cm. U ramenima je visoka 40 cm, a težina iznosi oko 6-10 kg. Krzno joj je s gornje strane tijela crveno a s donje bijelo; međutim, tonovi boje se mijenjaju ovisno o području koje nastanjuju, gornji dio od crvenkastožute do tamno crvenosmeđe, a donji od čisto bijele pa do sive boje škrljca. Donji dijelovi nogu su joj crni.

Kako je lisica prehrambeni oportunist, nema neke strogo određene zahtjeve u odnosu na životni prostor. Šume, travnjaci kao i poljoprivredne površine a u novije vrijeme i predgrađa gradova su odgovarajuća područja za crvenu lisicu. Crvene lisice su životinje sumraka i noćne životinje svežderi. U pravilu, lisice love same. Iznimka je lov majke s mladuncima. Hrane se pretežno glodavcima, ali i svim vrstama drugih malih životinja, biljkama kao i strvinom. Pored miševa, česta lovina su im jaja iz gnijezda ptica koje se gnijezde na tlu, kao i patke, kokoši, zečevi, insekti, ribe. Rijetko ulove srneće mladunče, a još rjeđe prašćice divljih svinja, dok će nekog gmaza ili vodozemca pojesti samo u krajnjoj

nuždi. Lisice znaju upasti i u kokošinjac i ukrasti kokoš. Kad lovi miša, prvo stoji nepokretno, a onda iznenada skoči na njega tako, da ga pritisne prednjim šapama. Prema godišnjem dobu, lisice se hrane i zrelim bobicama kao i voćem. U potrazi za hranom, lisica jede i životinje koje stradaju u saobraćaju. Lisice koje žive u parkovima znaju pljačkati i korpe s otpacima.

Vrijeme parenja u srednjoj Europi je u siječnju i veljači. U južnoj Europi to je do četiri tjedna ranije, a u sjevernoj do četiri tjedna kasnije. U tom razdoblju više mužjaka "osvaja" ženku, a ona se i pari s više mužjaka. Jedan mužjak ostaje uz ženku i pomaže joj u podizanju mladunaca. Skotnost traje oko pedeset dana. U prosjeku okot broji tri do pet mladunaca, a vrlo rijetko samo jedno ili čak i do trinaest lisičića. Mladunci su teški od 80 do 160 grama i kote se slijepi s vunastom dlakom sivosmeđe boje. Oči prvi put otvaraju u dobi od 12 do 15 dana. Sišu četiri do šest tjedana, a u dobi od mjesec dana prvi put izlaze iz jazbine. Do tog su trenutka već promijenili dlaku i dobili tipičnu crvenu boju odrasle lisice. Mužjaci pomažu u podizanju pomlatka tako da ženki donose plijen na ulaz u jazbinu. Ako se dogodi da ženka strada, mužjak nastavlja s podizanjem mladunaca, ali naravno samo ako su već prestali sa sisanjem. Nakon četiri mjeseca, mladunci su samostalni. Spolnu zrelost dostižu s deset mjeseci, a majku napuštaju u dobi od oko godinu dana. Očekivani životni vijek im je oko 12 godina.